

2019-10-24

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Inbjudan att inkomma med synpunkter på regeringens forskningspolitik (U2019/02263/UH)

Jordbruksverket har bjudits in att lämna synpunkter på regeringens forskningspolitik.

Synpunkter

- Det behövs stora offentliga satsningar på behovsmotiverad livsmedelsforskning för att de av riksdagen beslutade målen om en ökad produktion i livsmedelsstrategin ska kunna uppnås.
- Forskningsresultaten inom livsmedelsområdet ska kunna omsättas i praktisk tillämpning och ha ett tydligt näringslivsfokus. Samtliga dimensioner av hållbarhet, ekonomisk, social och miljömässig behöver integreras i forskningssatsningarna inom livsmedelsområdet.
- Satsningarna inom livsmedelsforskningen behöver avse hela livsmedelskedjan. Primärproduktionen är basen för hela livsmedelssystemet och behöver prioriteras.
- De satsningar som prioriteras ska styras av de behov som finns i de olika delarna av livsmedelskedjan och resultaten ska komma näringarna till godo.

Motivering

I regeringens proposition Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (2016/17:50) är biobaserad och cirkulär ekonomi ett av de fem angivna samarbetsområdena. För regeringen är en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi nödvändig för att öka resurseffektiviteten och minska miljö- och klimatpåverkan samtidigt som det stärker konkurrenskraften, gynnar näringslivsutveckling och nya jobb. Regeringen bedömer att Sverige har goda förutsättningar för att ställa om till en biobaserad ekonomi och öka värdeskapandet från biobaserade näringar, bl.a. jordbruk, fiskeri och vattenbruk. Det konstateras vidare att det finns en stor potential i att förbättra produktionskedjorna och höja förädlingsvärdet hos de förnybara råvaror som dagens svenska processindustri använder.

Efter det att propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft presenterades har den nationella livsmedelsstrategin beslutats av riksdagen den 20 juni 2017. Visionen i den är att den svenska livsmedelskedjan 2030 är globalt konkurrenskraftig, innovativ, hållbar och attraktiv att verka inom.

Av regeringens proposition En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (2016/17:104) framgår att för att nå målet om ökad livsmedelsproduktion i syfte att skapa sysselsättning, tillväxt och hållbar utveckling så behöver kunskaps- och innovationssystemet stärkas så att det i större utsträckning kan bidra till ökad produktivitet, innovationer samt hållbar livsmedelsproduktion och konsumtion. Vidare konstateras att den behovsmotiverade forskningen inom livsmedelskedjan är viktig.

OECD har när det gäller Sverige gjort följande bedömning.

“Both the public and private sectors in general invest strongly in research, but not significantly in agriculture and the agri-food chain. The main focus of research activity related to agriculture and food is in developing new technologies and green energy sources, and reducing food waste. Budget expenditure on agricultural R&D accounts for a smaller share of agricultural gross value added than in many neighbouring countries, including EU members.”(OECD 2018 s.19, Innovation for agricultural productivity and sustainability in Sweden)

I rapporten Forskning och innovation för en livsmedelssektor i världsklass), som konsultföretaget Roland Berger har tagit fram på uppdrag av Tillväxtverket står bland annat att den svenska livsmedelskedjan har ett lågt fokus på FoU jämfört med både andra branscher och andra länder. Vidare kan man läsa att det låga FoU-fokuset i sin tur har lett till bristande finansiering, både från företagen och från offentlig sektor. För att stärka forskning, utveckling och innovation har företag och branschorganisationer etablerat Sweden Food Arena. Syftet är att, i linje med livsmedelsstrategins vision, skapa en livsmedelskedja i världsklass.

Vinnova har visat att anslagen till FoU kraftigt har ökat i statsbudgeten under perioden 2005-2014, men att anslagen till den lantbruksrelaterade forskningen snarare har minskat. Den forskning som SCB klassificerar som FOU vars syfte är att främja utvecklingen inom näringen erhåller dessutom mindre anslag än den som syftar till mer generell kunskapshöjning (Vinnova 2015, Forskning och innovation för konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion)

Av Jordbruksverkets årliga uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin (Jordbruksverkets rapport 2019:9) framgår att konkurrenskraften försämrades i livsmedelskedjan mellan åren 2011 och 2017, eftersom lönsamheten minskade i framförallt i livsmedelskedjans två första led. Utvärderingen visar att lönsamheten kan förbättras genom ökad produktivitet och förädlingsgrad, vilket i sin tur kräver satsningar på kunskap och innovation samt en god förmåga att tillgodogöra sig ny kunskap och nya teknologier. För att livsmedelsstrategins mål ska nås behövs åtgärder som bidrar till ökad konkurrenskraft i de led och

branscher där behoven är som störst, det vill säga i primärproduktionen och livsmedelsindustrin.

Mot bakgrund av ett flertal studier, inklusive Jordbruksverket uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin, lyfte Tillväxtverkets och Jordbruksverket i sitt förslag till åtgärder i en ny handlingsplan för livsmedelsstrategin (Jordbruksverkets diarienummer 3.1.17-9906/2018) särskilt fram kraftfulla satsningar på forskning och innovation, bl.a.

- Ett höjt anslag till det nationella programmet för livsmedel. Medlen ska finansiera behovsmotiverad forskning och framtidens mat för en hållbar produktion och konsumtion i hela livsmedelskedjan från och med 2020. Enligt förslaget ska koordinering och tydlig förankring ske med universitet, högskolor och institut samt med företag i hela sektorn (Sweden Food Arena) för att säkerställa ett näringslivsfokus.
- En satsning i den kommande forskningspropositionen till långsiktiga och stora satsningar på behovsmotiverad livsmedelsforskning och framtidens mat för hållbar produktion och konsumtion. Nivån på den offentliga forskningsfinansieringen ska totalt svara mot branschens aviserade satsningar om 150-200 miljoner kronor årligen.

Lönsamhet och stärkt konkurrenskraft är en förutsättning för att företagen ska kunna bedriva en miljö- och klimatnyttig verksamhet. Alla tre aspekterna av hållbarhet, den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga behöver därför vägas in i forskningsinsatserna.

Primärproduktionen är basen för hela livsmedelssystemet och behöver prioriteras. För en fortsatt och ökad livsmedelsproduktion krävs en utveckling som ger förutsättningar för lönsamhet i produktionen.

Behovet av tillämpad forskning och kunskapsspridning är stort och för en fortsatt och ökad livsmedelsproduktion krävs en utveckling som ger lönsamhet i produktionen.

I fördelningen av medel är det viktigt att, utöver excellens, även praktisk nytta och transformation av kunskap ställs i fokus. Inom livsmedelsområdet finns behov av en snabb och effektiv spridning av forskningsresultat som kan omsättas av näringen. Företagen behöver därför i större utsträckning involveras och där det är relevant ha möjlighet att påverka prioriteringarna.

Slutligen konstaterar Jordbruksverket att alla de fyra offensiva samverkansprogrammen, Näringslivets digitala strukturomvandling, Hälsa och life science, Näringslivets klimat omställning och Kompetensförsörjning och livslångt lärande är relevanta för livsmedelsområdet.

I detta ärende har generaldirektören Christina Nordin beslutat. Bengt Johnsson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Anders Swahnberg, Olof Johansson, Ingrid Eilertz, Lena Niemi Hjulfors, Per Åkesson och Andreas Davelid deltagit.

Christina Nordin

Bengt Johnsson